

Okraj zorného poľa

autorka: Dušana Vrbovská

vernisáž: 28.10. o 18:00 hod

trvanie výstavy: 29.10. - 25.11. 2023

kurátorka: Michaela Šuranská

Koniareň - priestor pre súčasné umenie, M. R. Štefánika 257/65, Trebišov

Vizuálna umelkyňa najmladšej generácie, maliarka Dušana Vrbovská (1992), vo svojej tvorbe sleduje premeny živej hmoty - degradujúce telá rastlín a drevín, kvitnúce aj chatrné subtílné zátišia urbánnej vegetácie. Paralelne so zachytávaním procesu rozkladu ukazuje pomínutelnosť okamihu, zamrznutie v čase, dočasnosť telesnej existencie fauny a človeka. Série a solitérne maľby prezentujú optiku, ktorej Vrbovská podrobuje obraznosť každodennej reality a z nej vyňatý fokus - fragmenty drobnej urbánnej vegetácie, zdanlivo banálne mikromomenty a "druhotné zátišia." Procesuálnosť prírodných cyklov sleduje na popredí (alebo pozadí?) súkromného prežívania, v zaujatí psychológiou a starým umením.

Zámerom pri koncipovaní tohto textu nebolo obsesívne pripomínanie vlastností média maľby, najmä v dobe, kedy striktné vyhraňovanie sa do akademických kategórií nie je tak úplne platné. Napriek tomu si dovoľím uviesť niekoľko špecifík maľby, pretože súvisia s vecami, ktoré autorku zaujímajú. Je to tekutosť, modifikovateľnosť hmoty (s tým spojený aspekt organickosti) a schopnosť vytvárať izolované priestorové svety, vlastné interpretácie reality.

Zo svojho prostredia (habitatu), sídliska v Senici, Dušana vyníma vizuálne situácie, ktoré sú väčšinou na pokraji nášho racionálneho či estetického záujmu, sú doslova na okraji zorného poľa, pretože sa ako drobná vegetácia často nachádzajú na zemi, na okraji chodníka, medzi kríkmi. Často ich prenáša do ateliéru a vytvára inscenované zátišia.

Tento prístup, dlhodobý záujem o niečo, čo sa vymyká plánovanej urbánnej estetike, niečo, čo ťaží z jej degradácie, čo vzniká na popraskaných chodníkoch či droliacich sa betónových schodoch minulého režimu, pripomína romantickú "ruinofíliu" 19. storočia. Pojem ruina, samozrejme, nesúvisí iba s architektúrou, jeho význam je oveľa širší. Pavel Sterec a Ondřej Dadejík v knihe *Druhá príroda* popisujú fenomén, kedy je les, podobne ako antické rozvaliny a iné architektonické rezíduá, symbolickou ruinou.

Tento aspekt je prítomný v témach, ktorými sa Dušana dlhodobo zaoberá, ako napríklad pomínutelnosť tela, procesy rastu a odumierania. Nakoniec, memento mori je historicky prítomné v zátiší ako takom.

Vrbovskej tvorba má však aj druhú stránku a tou je mimoriadna vitálnosť, senzibilita a prehodnocujúca nová optika charakterizujúca aj iných autorov a autorky tejto generácie. Je to obrat k prírode, pozornosť voči nepopulárnym fragmentom, druhotným materiálom a tiež vegetácii rôzneho druhu. Rastliny nielen odumierajú ale aj vznikajú, klíčia, rastú a kvitnú. A aj v nehostinnom mestskom či inudtriálnom

prostredí vždy prekvapivo ukazujú obdivuhodnú životaschopnosť. Každý rok to dokazuje bylina podbeľ, ktorej sa mimoriadne darí na okrajoch ciest a diaľnic.

V autorkiných maľbách sú podstatné aj styčné body s fotografiou. Digitálny obrazový záznam v procese tvorby nie je len praktickým prenosom 3D situácie do 2D predlohy. Vrbovská priamo do maľby apropruje fotografické a digitálne techniky. Vytvára tak dialogické napätie digitálneho (odhmotneného) princípu a pomalého, až staromajstrovského spracovania maliarskej hmoty. Digitálny záznam prezentuje aj súčasný pohľad, chápanie a prežívanie vizuálnej reality. Predstavuje ľahkosť a slobodu. A hoci je Dušanin proces maľovania detailný a vytrvalý (“staromajstrovský”), v konečnom dôsledku ho charakterizuje práve táto sloboda zaznamenávania, ohýbania a zdieľania obrazu.

Michaela Šuranská

Dušana Vrbovská (*1992)

je absolventkou maľby na Akadémii umení v Banskej Bystrici, kde študovala pod vedením prof. Ľ. Hološku, akad.mal. a doc. Mgr. art. Rastislava Podobu, ArtD., u ktorého v r. 2019 ukončila magisterské štúdium. Počas štúdia absolvovala študijný pobyt v Ateliéri maľby Západočeskej univerzity v Plzni na Fakulte umění a designu L. Sutnara (2016). Je dvojnásobnou finalistkou súťaže VÚB Maľba roka (2023, 2018). V roku 2022 sa prezentovala na samostatnej výstave *Premeny živej hmoty* v Rozkvet Gallery v Banskej Bystrici. Participovala tiež na skupinových výstavách - *Možnosti transcendence* (Galerie výtvarného umění Hodonín, CZ, 2022), *Od Natura morta k Viva natura* (Dot. Contemporary Art Gallery, Bratislava, 2021), *Misia: Priestor* (Kláštor Opening, Kláštor Hieronymitánov, Štiavnické Bane, 2020), *Obraz* (Záhorská galéria Jána Mudrocha, Senica, 2019), *Mladá pamäť* (Šopa Gallery, Košice, 2019) a i.

Tešíme sa na Vašu návštevu.

Výstavný program z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.